СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 190. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 15-го серпня 1936. — VOL. XLIV. No. 190. Jersey City, N. J., Saturday, August 15, 1936. THREE CENTS

ПРОБИ ПОЛАГОДИТИ НЕПОРОЗУМІННЯ В ПАРТІЇ ЛЕМКЕ

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Справники виборчої кампанії Лемке, кандидата „Партії Злуки" на уряд президента Злучених Держав, пробують полагодити непорозуміння, що виникнули між ґрупами, приналежними до цеї партії, на передодні конвенції Краєвого Союзу для Суспільної Справедливости. Їм уже вдалося переконати о. Чарлза Коклина, проводника цього Союзу, щоб він дозволив на промову Тавнсендові на цій конвенції.

У розмові з газетярами о. Коклин запевняв, що Лемке вже певний 7 стейтів. Він називав Ландона, кандидата Републиканської Партії, найбільше безбарвним кандидатом, якого колинебудь мали Злучені Держави. Казав, що своїми промовами на радіо Ландон потрапив зробив собі навіть більше шкоди, як Джан Гемилтон, його справник.

О. Коклин заявив, що й д-р Тавнсенд і проповідник Смит будуть могти промовити до його конвенції, але аж по полагодженню головних справ конвенції, щоб, мовляв, не було бесідницьких змагань.

І НАКС ЗА ДІЛЕННЯ МАЄТКУ.

ГОНТИНҐТОН (Вест Вірджінія). — На стейтовій конвенції Републиканської Партії виступав полковник Френк Накс (Knox), кандидат партії на уряд віцепрезидента Злучених Держав, з промовою, в котрій запевняв слухачів, що й він ставить собі на будуче за ціль справжній розділ маєтку в краю, але обороняв капіталістичну систему як ідеальну.

КАТОЛИКИ ЗАПОВІДАЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОТИ О. КОКЛИНА.

БОСТОН. — Бувший конґресмен Джозеф Конрі заповідає організацію світських католиків для протиділання політиці о. Чарлза Коклина.

Конрі каже, що „остаточною ціллю о. Коклина є розбудуджувати клясове невдоволення та роздувати полумя релігійної нетерпимости".

Конрі критикує о. Коклина за те, що він закладається за вислід виборів. „Запалення політикою запалило його кров", говорив Конрі, „занепокоїло його розум та цей спокій думки, яким повинен відзначатися священик".

ЗАХОДИ РУЗВЕЛТА ДЛЯ КОНТРОЛІ ПОВЕНИ.

ДЖАНСТАВН (Па). — Президент Рузвелт відвідав околиці стейтів Ню Йорк і Пенсилвенія, що були навіщені повенями минулої весни, щоб особисто наглядати над виробленням плянів для контролі повеней. У ріжних місцях його витали величезні юрби людей.

КАМПАНІЯ ПРОТИ СИМПАТІЇ РОБІТНИКІВ ДЛЯ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Вилієм Гочесон, президент юнії столярів, виступив з публичною заявою, що президент Рузвелт є прихильником кампанії Джана Луиса за організацію робітників на підставі промислу. Через те, каже Гочесон, Рузвелт не дістане голосів усього робітництва.

ДЛЯ ЗЄДНАННЯ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Конґресмен Мартин, голова східної дивізії кампанії Ландона, іменував своїм асистентом Роджера Штравса, а цей відразу видав заяву, що балачки, буцімто Джан Гемилтон, головний справник Ландонової кампанії, є антисемітом, неправдиві. Штравс каже, що й Рузвелт і Ландон стоять на становищі релігійної терпимости.

БУДУТЬ ПІДНОСИТИ ЦІНИ НА МОЛОКО.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Комісар рільництва признав фармерам право піднести ціну молока на 25 центів за сто фунтів.

Рівночасно він признав, що ціна молока може підскочити ще вище, як цього покажеться потреба.

ВОЗЯТЬ ДИКІ КОЗИ ЛІТАКАМИ.

НЮ ЙОРК. — До місцевого звіринця в Бронксі мають незадовго привезти ладунок диких антильоп з фарми диких кіз у Вайомингу. Привезти їх мають літаками.

Заряд фарми каже, що антильопи певно краще перенесуть подорож повітрям, як подорож залізницею.

КАТАСТРОФА НА НАДЗЕМНІЙ ЗАЛІЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На надземній залізниці Третьої Евеню коло стації на 73-тій вулиці наїхав у четвер коло 10-тої години вечором 4-возовий пасажирський поїзд на робітничий поїзд. Підчас катастрофи згинув моторман пасажирського поїзду, а 8 пасажирів треба було взяти до шпиталю з тяжкими ушкодженнями тіла.

ХТО Є НА ЧОЛІ НАЙБІЛЬШОЇ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ КАТІВНІ.

В Німеччині накладом „Нібелюнґен Ферляг" вийшла брошура під заголовком: „Примусові роботи в совєтському Союзі". В цій брошурі, на підставі правдивих офіційних совєтських документів описується жахливе життя тих нещасних невільників, а їх там аж поверх шість міліонів, що їх большевики загнали силою на примусові роботи до ріжних таборів. Особливо страшні річи діються в таборі, що будує канал Сталіна коло Білого моря. Тут гинуть тисячі людей.

Дирекція, що під її кермою будується цей канал, складається з таких осіб: Гершко Яґода, головний директор; Пінкас Берман, адміністраційний директор табору; Коган, директор робіт коло Білого моря; Фірін, директор табору каналу ім. Сталіна; Раппапорт, заступник Бермана і Когана; Френкель, керівник робіт; Роттенберг, директор ізоляційної вязниці і заразом директор безбожницької діяльности; Ґінсбурґ, таборовий лікар; Бродський, комендант; Беренсон, Дорфман, Каґнер і Анґерт — директори фінансової секції табору ҐПУ коло Білого моря.

ШТУЧНЕ СЕРЦЕ.

В Копенгаґені, столиці Данії, 11. липня ц. р. на міжнародньому конгресі вчених демонстрував відомий американський летун Чарлс Линдберґ з професором інституту Ракефелера в Ню Йорку, д-ром А. Карелом, штучне серце. Експеримент вони переводили на коті, якому наперед штучно спинили його власне серце, а вставили натомісць штучне серце, що збудоване на взір помпи. Подібно, як правдиве серце, воно рівномірно „бєть-ся" й тим способом держить в обігу кров. Кіт не здох, а жив. Проф. Карел твердить, що в попередніх експериментах йому вдалося вдержати цим штучним серцем при житті звіpятка впродовж 28 днів. У цьому часі організм звірят не тільки що функціонував правильно, але навіть зростав. Цей винахід буде мати величезне значіння в медицині. Його винайшов сам Линдберґ, дістаючи від проф. Карела тільки ближчі інформації про завдання і функції правдивого серця.

АЛБЕРТА МАЄ ТЕПЕР НАЙБІЛЬШЕ ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ.

Всякі демаґоґічні заяви та обіцянки провінційних міністрів спричинили, що до Алберти віхались безробітні з найдальших закутин Канади. Відповідно до урядового звіту з кінця червня було в Алберті 10,203 зареєстрованих безробітних мужчин та жінок. В Едмонтоні зареєстрованих безробітних є коло 5,000, а в Калґарі 3,158. Обіцяні дивіденди, свідоцтва добробуту і т. п. стали немов магнетом, що стягає туди легковірних безробітних з цілого краю, які є такі наївні, що думають, що там добре, де їх нема, й громадяться в Алберті.

„ПІСНЯ СМЕРТИ" НЕ ЗРОБИЛА В ТОРОНТІ СВОГО ВРАЖІННЯ.

Про „Пісню смерти" цілий світ знає, бо недавно світова преса широко описувала про хвилю самогубств, які та пісня викликувала у молодих, розчарованих у житті людей в Угорщині й інших европейських краях. В самій Угорщині занотовано 19 самогубств з приводу тієї пісні.

Ту пісню, якої наголовок „Понура неділя", написав розчарований у любові мадярський лірник, а музику скомпонував до неї теж романтичного розстроєний психопат, Рейжо Серес, котрий відразу осягнув т. зв. „фатальну славу". Почали ту пісню грати в Будапешті і зараз таки кілька слухачів наложили на себе руку. За ними пішли інші. Але уряд Угорщини масові самогубства спинив тим, що заборонив ту пісню грати. Люди забули за неї, аж ось привезли її в Америку. Заграли її в Дітройті; мельодію її вчув студент мішиґенського університету і таки зараз повісився. Уряд Вашинґтону загрозив забороною.

Інакше враження ця пісня викликала в Торонті. Тут вона не викликала ніякого враження, бо впрдовж тижня пісню грали місцеві орхестри в театрі і на радіо, сотки тисяч осіб її чули, але досі ніхто на себе руки не наложив. Що більше, цю пісню назвали „флапом", бо — кажуть диригенти — ніхто нею настільки не захопився, щоб зателефонувати або написати за повторенням. Гостчий у Торонті анґлійський диригент Джек Гайлтон заявив, що „Понура неділя" як пісня є „вошива".

СТО ДОЛЯРІВ КАРИ ЗА ПОСІДАННЯ РОЗЧИНИ.

Івана Свадзінського, фармера з дистрикту Рокстон, Саскачеван, засуджено на сто дол. кари й кошти за посідання розчини на самогонку. Вразі незаплачення відсидить 3 місяці в арешті.

Марія Блазечко з Виллобрук, Саск., за посідання незаконних лікерів також має заплатити $100 і кошти, або відсидити три місяці. Її чоловіка, обвинуваченого за таку саму провину, узнали невинним. Він не знав про самогонку.

ПОМАГАВ СВОЯКАМ, ТЕПЕР В АРЕШТІ.

Андрій Шина, нежонатий румун у Виндзорі, Онтаріо, дістав девять місяців вязничної кари, коли виявилося, що він висилав по десять долярів місячно своїм рідним у Румунії. Злочин у тім, що ті гроші він одержував як допомогу. Йому допомоги не потрібно було, бо потайки працював на сталій роботі.

ПОГИБЛО 3,500 ЩУРІВ.

Одна фірма в Реджайні, Саскачеван, що виробляє отрую і згодилася під контрактом винищити щурів на міськім смітнику, твердить, що во четвертої кампанії число погиблих щурів виносить до 3,500. На їх знищення вжили 450 фунтів мяса.

РУКА БОЖА ДОСЯГЛА ВАНДАЛА, ЩО ЗНИЩИВ ЦЕРКВУ.

Генеральний прокуратор провінції Онтаріо, Ровбак, виразив своє вдоволення, що поліції вдалося прояснити два з пятьох вандальських нападів на католицькі церкви в провінції. За підпал римокатолицької церкви в Судбурах пішов до тюрми на два роки волокита з Торонта, Мартін. Цю церкву Мартін збезчестив у цілі грабунку. Але вкарала його божа рука таки на місці: він зранив собі руку склом і знаки крови завели поліцію у шість інших місць, у які Мартін вломився, а пізніше на стацію, до самого злочинця, котрий шукав утечі на двірці.

Таксамо вкарала рука божа вандала, що знищив католицьку церкву в Гамілтоні, якої шкоди доходять до $25,000. Є тим вандалом Гю Метюс, котрому 46 літ. Як він розбивав престів, щоб добутися до золотих чаш, на нього впала мармурова фіґура Христа й притоgoщила його під собою. У своїм зізнанню два тижні пізніше Метюс виявив, що коли звалилася на нього фіґура, він гадав, що там йому кінець. Але якось стягнув докупи свої кости і вирачкував із церкви до сусіднього парку, де знайшла його поліція у пів-свідомім стані. У шпиталі Метюс сказав поліції, що це його автом хтось ударив. Але сумління не дало йому спокою, бо у своїм нападку добачував він руку Бога, отже по двотижневій боротьбі з собою вирішив признатися. Тимчасом судові криміногоги вже самі дослідили при помочі аналізи кількох порошинок на одежі Метюса, що вони походять із знищеної церкви. Дістав Метюс три роки тюрми.

ПЧИХАЄ БЕЗ УПИНУ.

Елис Лізі з Ла Флеш, Саскачеван, пчихає без упину вже кільканацять днів і лікарі не можуть їй порадити. 19. червня пополудні вона поїхала автом на проїздку і пів години по повороті зачала пчихати. Недуга та досить сильна, бо на одну мінуту пчихнула 82 рази.

Її привезли до Мус Джо на лікарські оглядини, але ніякої пільги для неї нема. Одиноку поміч має від медицини на спання, що приводить її спочинок і сон. Дівчина ніколи не була хора на літню горячку і тайна окружає цю дивну її недугу.

ВИПХАНІ ЗВІРЯТА ЯК ЗАПЛАТА ЗАЛЕГЛИХ ПОДАТКІВ.

Один едмонтонський (Канада), громадянин, що мешкає в місті 25 літ і все платив правильно свої податки, з причини невідрадних відносин не є в стані в останнім часі заплатити податку. Маючи понад 1,500 примірників випханих звірів і птахів, з яких частина знаходиться на виставі у міськім музею, зробив він управі міста пропозицію, щоб забрала собі на власність випхані звірі за його залеглі податки. Покищо міська рада ще не рішилась, чи пропозицію приняти, чи відкинути.

ОСЬ ЩО ВОНИ ВАРТІ!

ВАРШАВА. — Польський часопис „АБЦ" з 29 липня ц. р. містить допис під наголовком „Факти, що кричать". У ньому вичислює такі факти: „Факт перший: повітовий староста в Дзялдові, д-р Твардовський, засуджений на кілька літ тюрми за надужиття влади й присвоєння собі публичних грошей. 2) Проти старости в Свецку, Кравчика, ведеться прокураторське слідство за проступки, за які вже засуджено Твардовського. 3) Повітова Рада ґрудзьондзкого повіту ухвалила одноголосно звернути до прокуратора справу надужить і легкодушної господарки в повітовій К.К.О. Втрати в цій касі виносять 2,000,000 злотих. Цю суму населення повіту платитиме 50 літ. 4) Проти господарки повітового виділу в Новому Місті ведеться слідство. 5) Судові і слідчі власти розпочали слідство проти старости вроцлавського повіту, Мурмила, якому закидують хабарництво, надужиття влади й брак нагляду. 6) Жінка президента апеляційного суду в Кракові, Парилевичева, перебуває у вязниці під замітом хабарництва й вироблювання посад за гроші. 7) Президент городських судів у Варшаві, Ярузельський, подався до димісії і димісію принято в обставинах дуже неприємних. В домі того президента, при вулиці Маршалківській 40 у Варшаві, управлювано розпусту. Справа буде предметом судової розправи у вересні ц. р. 8) Інж. Туранд, вищий урядовець польського радія, обвинувачує поліцію в Єжворні й Констанціні, що в поліційному арешті вбила його брата". Як на одно число, то досить.

БОЯТЬСЯ БАРАНКОВИХ ШАПОК.

ЗОЛОЧІВ (Галичина). — Брідське старосто покарало кільканацять хлопців із Поповець і Немяча грошевою карою, з заміною на арешт, за ношення баранкових шапок. Хлопці зробили відклик до окружного суду в Золочеві, одначе замісць того, щоб їх увільнити, окружний суд ще збільшив їм кару. Видно, польська влада почувається дуже непевна на українських землях, коли карає навіть за ношення баранкових шапок.

ДІМ ПРОСВІТИ В ПІДКАМЕНІ.

ЛЬВІВ. — Не звертаючи уваги на економічну скруту і перешкоди з боку влади, українська суспільність у Підкамені, пов. Броди, збудувала новий Дім Просвіти. Цей Дім, по місцевим осуді, є найкращим будинком у цьому місті. Будували його українці власними силами. Тепер лишається ще його викінчити з середини і передати до вжитку суспільности.

СТРАЙКИ В ГАЛИЧИНІ.

СИНЕВІДСЬКО ВИЖНЄ (Галичина). — Тут вибух страйк робітників, що заняті в тартаку фірми „Малопольска Спулка Джевна". В страйку беруть участь 670 робітників, що домагаються підвишки платень.

УКРАЇНСЬКІ СЛОВА, А МОСКОВСЬКИЙ ЗМІСТ.

МОСКВА. — У Москві відкрито виставу українського мистецтва. Вистава почалась окликами знаного московського прислужника, з походження українця, Хвилі, який закричав: „Хай живе Сталін!" У часі вистави українська капеля виконала „Пісню про Сталіна", поет Рильський прочитав свій вірш, присвячений Сталінові, а кінчилася вистава тим, що поет Бажан виголосив свою поему, під наголовком „Сталін".

ЯК ВИГЛЯДАЄ СЕЛЯНСЬКО-РОБІТНИЧИЙ „РАЙ".

МОСКВА. — Большевицька газета „Труд" з 18. липня ц. р. поміщує скаргу вугільняних робітників у Донбасі, які скаржаться про неможливі відносини праці. Вони пишуть: „Ми стараємося працювати добре. Але до глибини душі обурені адміністрацією. Вона ставиться до нас як до худоби. Відношення керівників до працюючих брутальне і глузуюче. Без лайливого слова вони не вміють дати ніякого наказу. Обрахунок годин праці й плати заплутаний до неможливости. Адміністрація, кому хоче приписує години, а кому хоче, відписує. Гроші виплачують дуже неакуратно. Але коли вже навіть виплатять, то робітникові радости з них мало. Відкрили в нашому районі універсальну крамницю, але торгівля відбувається в такі години, що можуть купувати тільки вищі урядовці. Тоді, коли робітників звільняють з праці, то крамниця замкнена. Кленучи все на світі, приходиться йти кілька кільометрів від мешкань, щоб купити собі кавалок хліба". Ось так виглядає справжній большевицький „рай".

БОРОТЬБА В ЕСПАНІЇ ЗАТЯГАЄТЬСЯ.

САН СЕБАСТІЯН (Еспанія). — Революційні й урядові війська зводили в околиці Сан Себастіян завзяті бої, одначе ні одні ні другі не осягнули більших побід. Революціонери готовилися бомбардувати місто зі сторони моря, одначе урядові війська загрозили розстрілом 700 прихильників революції, що знаходяться у їх руках під арештом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ВЕЛИКЕ МОЦАРСТВО" У ХВОСТІ

Від якогось часу польський уряд, а за ним польські ґазети стали говорити про польську державу як про „велике моцарство", себто як таку державу, що без її голосу не може бути вирішена ніяка міждержавна проблема в Европі. Було це нове становище Польщі немовби вислідом довгого й постійного змагання польських державних керманичів, що зазначилося негайно по відбудуванню польської держави. Співчував цьому змаганню просто ввесь польський народ, що в імя великодержавности зносив навіть найгрубші знущання над собою з боку цього уряду, щоб тільки здобути для польської держави становище великої потуги в Европі.

Якийсь час поляки спеціяльно говорили, що вони вже добули це становище великої держави для Польщі. Писали це при нагоді ослаблення звязку польської держави з Францією. Казали, що їм уже надоїло ходити в хвості за Францією. Мовляв, вони вже мають доста бути хвостом у французькому орлі: тепер вони вже хочуть бути орлом. Браталися вони при тій нагоді з Москвою. Лазили в Юґославію, Мадярщину, Румунію. Лазили й казали: ми мусимо наладнати краще співжиття з великою німецькою державою. Всюди пхали свого носа. Словом — велика держава.

Скільки коштувала ця гра у велике „моцарство", покищо публично не відомо. Звісно, диктаторська держава рахунків не показує. Скількиб це не коштувало, тепер воно вже скінчилося. До Варшави власне тепер приїхав на 5-денний побут ґенерал Ґамелен, голова французького ґенерального штабу. З того приводу французькі ґазети розписуються про відновлення французько-польського військового союзу. З французького боку в цьому нічого дивного: французи все стояли на такому становищі. Не так воно з польського. Власне тепер ті самі польські ґазети, що недавно говорили про потребу Польщі ґрати самостійну ролю, про кінець ходження в хвості Франції, розписуються широко про вічну твердість польсько-французького військового союзу.

Що значить польсько-французький військовий союз, відомо. Французько-польський поюз це спілка лиса з львом, у якій, як звісно, рішає інтерес не лиса, але інтерес льва. Твердий польсько-французький військовий союз значить, що ролю великої держави в Европі має далі ґрати Франція, а Польща далі має ходити в її хвості. Він значить, що Польща перестала бути великодержавою.

З ЕВРОПЕЙСЬКОГО КІТЛА

Положення в Европі є нині дуже напружене. Кожний день приносить свіжі новини про вибухи і неспокої в нутрі ріжних держав, як теж новини про ріжні політичні зударення між поодинокими державами і народами. Ці новини є такі зміниві і нераз назверх так суперечні, що здається, немовби в Европі запанував цілковитий хаос і безголовя.

Та це виглядає так лиш назверх. Фактично ці европейські неспокої мають свої знаменито узасаднені причини і свої точно означені цілі, до яких кожний европейський нарід за час кільканацятьох останніх літ послідовно прямує. Методи і засоби, при помочі яких хотять народи осягнути свої цілі, можуть змінятися що днини, одначе причини і цілі є майже сталі.

Взявши під увагу ці причини, европейські неспокої і тертя не будуть уже такими наївними, за які деякі американці їх уважають. Навпаки, більше наївними видаватимуться ті американці, що радять европейцям розвязувати свої клопоти в той сам спосіб, у який вони їх розвязали, себто створити на взір Америки „Злучені Держави Европи". Правда, цю саму ідею проголошував колись і французький політик Бріян; одначе це ще питання, чи щиро він вірив у цю ідею й чи прямував він до того самого, до чого прямував Вилсон і його епігони; чи може він інтерпретував цю ідею на „европейський" лад і хотів використати її для своїх французьких цілей, створивши „Злучені Держави Европи" зі столицею в... Парижі; щось подібне, як москалі створили свій III. Інтернаціонал зі столицею у Москві.

Европейські неспокої скорше чи пізніше мусять довести до нової війни. Проте вони містяться не в глупоті чи наївності европейських провідників, тільки в тому, що Европа є перенаселена. Справді деякі держави мають великі кольоніяльні резерви, одначе є і такі, що нічого не мають.

Европу замешкують нині 39 ріжних народів, що творять 37 держав. Усе населення Европи виносить близько 500 міліонів. А ціла поверхня, вчисляючи туди й европейську Росію, виносить лиш одну пяту більше ніж поверхня Злучених Держав Америки, без Аляски і Гаваїв. А населення Америки виносить усього 130 міліонів.

До війни територія і сирівці не грали такої великої ролі як нині. Бо до війни промисл ще був слабо розвинений у багатьох краях. Фабричні вироби цінилися дуже високо і їх можна було всюди продати та за них дістати хліб і сирівці. В промислових краях стандард життя був навіть значно вищий ніж у хліборобських краях. Праця і техніка були тоді у великій пошані.

Нині часи змінилися. Нині інжинири промислових країв, втіливши свій довговіковий промисловий досвід у модерні машини, виекспортували його необачно в чужі, назадницькі краї. Нині кожний край розбудовує свій власний промисл і через те бореться незалежно від промислу чужих країв. Торговля з заграницею дуже обмежилась і значно скорчилися заграничні ринки.

Враз зі скороченням заграничних ринків европейські промислові краї попали у прикре положення й у велику залежність від чужих сирівцевих та харчевих джерел. Вага територій і джерел сирівців станула тепер перед ними на цілий зріст.

Такі народи як Англія, Франція, Бельгія, Голяндія, Портуґалія й деякі інші, хоч самі замешкують малі земельні простори, то мають величезні кольоніяльні простори в Африці, Азії, Америці, Австралії. Через те з економічного боку вони є незалежні від чужих країв. Одначе такі держави як Німеччина тих територій не мають. Італія здобула їх недавно, перевівши етіопську виправу. Німеччина далі робить геройські зусилля, щоб висвободитися зовсім з наслідків програної війни й при найближчій нагоді придбати для німецького народу нові території.

Причини націоналізмів і фашизмів.

Тіснота в Европі і нерівний розділ економічних багатств є якраз причиною цього европейського кипіння, незадоволення, расової ненависти, а далі всякого роду націоналізмів і фашизмів.

Так як чоловік, таксамо цілий нарід живе двояким життям: духовим і матеріяльним. Ці два життя себе взаїмно доповнюють: для здобуття матеріяльних засобів потрібно теж певних духових цінностей. А без матеріяльного забезпечення не можуть розвиватися духові цінності.

Кожна нація потребує матеріяльного забезпечення, потребує територій, сирівців, фабрик, хліба. Одначе щоб це здобути і вдержати, вона потребує відповідних духових цінностей.

Матеріяльні недостачі появляються як наслідки таких причин: а) нездарного уряду, що спиняє економічний розвій краю; б) чужого наїзду, що грабить край, забираючи собі частину його витвору; і в) перенаселення краю, який не може належно прокормити тих людей, що на ньому поселилися.

У першому випадку внутрішня політична диференціяція є бажаним явищем. Бо шляхом творення нових партій, які підходять до ріжних суспільних проблем з ріжних боків і поглядів ріжних суспільних верств, виходять на яв причини лиха, як теж рецепти, як їм запобігати. У другім випадку внутрішне політичне ріжничкування є **небажаним** явищем, бо поневолений нарід потребує внутрішньої сили, внутрішньої консолідації й одного проводу, щоб викинути наїзника, що краде його економічне добро. Також у третьому випадку політичне ріжничкування є небажаним явищем. Коли якийсь край є перенаселений, то одинокою зарадою на лихо є придбання нових територій. В обох останніх випадках причини економічного занепаду лежать не в нутрі краю, тільки назверх, поза границями краю.

Здобути нові території є нині таксамо тяжко, як висвободитися зпід чобота якогось наїзника. Майже кожний кусок землі є вже нині записаний на якусь державу. Щоб здобути якусь нову територію, дотичний нарід мусить звести тяжку боротьбу з іншими народами.

І ось тут починаються всякі націоналізми і фашизми. Бо коли для внутрішніх завдань якогось народу є корисна політична диференціяція, то для зверхніх потрібна політична інтеґрація. Бо щоб змірятися з якимсь зверхнім противником, дотична нація мусить бути в нутрі сконсолідована, скупчена біля одного проводу і навіяна духом єдности, національної солідарности, расової приналежности і патріотичної готовости. А це якраз духові прикмети кожного націоналізму. Ці прикмети, щойно обложені даними програмами, в реальнім життю можуть створити фашизм, націонал-соціялізм, і т. п. Страх перед чужими націоналізмами і фашизмами викликає подібний резонанс і в тих краях, що не плянують ніяких зверхніх розрахунків. Вони з черги собі починають „фашистуватись" і творити внутрішню силу зі страху перед зверхньою загрозою.

Це був страх за свою расу, що змусив німців і італійців скоритися під необмежений диктат Гітлера і Мусолінія, а не жорстокости фашистівського, чи націонал-соціялістичного руху, як це стараються представити нам противники тих рухів. Цей страх за свою расу дуже зручно використовують також большевики, які від дня свого народження тарабанять своїм горожанам про „страшну загрозу" з боку капіталістів для їх совєтської вітчини.

Такий є підклад европейських розрухів і неспокоїв. Страх за існування своєї раси, вслід за тим здавлювання внутрішньої політичної ріжничковости, скупчування національних сил для зверхніх розрахунків, нервова загранична політика, все це явища, що по волі чи неволі значать життя европейських народів. Чи серед вище названих віносин може бути інший шлях для Европи, ніж той, яким вона йде сьогодня? Здається, що ні. Бо ні одна раса не схоче добровільно обмежувати свого матеріяльного рівня життя, як теж не схоче добровільно корчити числа свого населення. Також ні одна багата нація не схоче добровольно поділитися своїми економічними резервами з біднішими народами. Тому кожному незадоволеному і покривдженому народові не лишається нічого іншого, як зброїтися морально, економічно, мілітарно, щоб силою здобути право на життя. А багатим народам не лишається нічого іншого, як теж зброїтися на всі лади, щоб за всяку ціну вдержати те, що мають. Сильніший нарід переможе, а слабший, себто той що не викресав в собі достаточної волі й охоти до боротьби, мусітиме клонитися до упадку.

Правда, не треба виключати можливости, що Англія, або якась інша держава, може без війни відступить, скажім, Німеччині, дещо зі своїх територій. Одначе зробить вона це (якщо взагалі колинебудь зробить), не з гуманітарних причин, тільки зі страху, що у війні вона моглаб утратити ще більше. Сила і готовість боротися за свої права буде все й усюди рішати.

ВІДПОВІДЬ АНҐЛІЙСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ КОМУНІСТАМ

Англійські комуністи, за приказом з Москви, почали шукати всяким способом „єдиного фронту" з соціялістами. Вони пішли так далеко, що заявляють про своє бажання стати членами англійської соціялістичної партії „Лейбор Парті". В липні „Де Нешенел Кавнсіл оф Лейбор", що складається з представників англійської соціялістичної партії, делеґатів робітничих юній та парляментської фракції робітничої партії, ухвалив обширну постанову про відношення до комуністів і до їх політики.

В постанові англійських соціялістів читаємо між іншим:

„Невпинне змагання комуністичного Інтернаціоналу поставити революційні порядки на місце демократичних, без огляду на ріжні традиції і відносини в поодиноких краях, піддержало фашистівську та націонал-соціялістичну реакцію в поодиноких краях, — на шкоду для соціялістичного і вільного професійного руху... Майже двацять років уже ведеться кампанія, щоб навернути анґлійський робітничий рух до комунізму. Методи були неоднакові, тактика змінялася, але основна комуністична ціль була тасама... Робітничий рух був комуністами осміюваний як „підпора капіталістичної системи". „Реформістичні" методи та їх досягнення для постійного і поступового поліпшення народнього життя комуністи ганьбили як просте старання помирити робітників з капіталізмом. Вживано всіх засобів на те, щоб підкопати довіря робітників до своїх вождів, на їх авторитет комуністи робили свої отруйні, наклепницькі напади. І ось із цими „реформістами", „капіталістичними льокаями", „зрадниками", „підпорами капіталізму" і „соціял-фашистами" комуністи хотять тепер спільно йти".

Резолюція британської робітничої партії виясняє причину такого повороту політики англійських комуністів. Хоч Москва витратила на англійських комуністів великі гроші, однак ця партія має всього 7 тисяч членів. З цього приводу провід англійської соціялістичної партії заявляє:

„Партія з таким малим числом членів не моглаб розвивати комуністичної діяльности в такім обсягу, як це було впродовж багатьох років, без щедрої і тайної фінансової допомоги. Загально відомо, що комуністична партія в Англії дістає значні суми на багато тисяч фунтів зза кордону. Це є головна причина залежности комуністичної партії від комуністичного Інтернаціоналу і підстава для її безумовного послуху щодо приказів, які вона одержує з Москви. На відміну від британської трудової партії комуністична партія не виявляє вільно і без перешкод волі її власного членства. Навпаки, вона мусить, поки існує її теперішній устрій, на будуче як і в минулости, діставати доручення не від своїх членів, але від комуністичного Інтернаціоналу. Після років напруженої і дорогої пропаганди, комуністична партія не заступає помітної частини британської громадської думки. Її спроба прихилити нарід до справи диктатури цілком не вдалася. Як можна вірити, що її прилучення до Трудової Партії або її зєдинення з робітничим рухом збільшить силу робітництва? Досвід учить, що комуністична партія викликала тільки замішання, незгоду і розклад. Її засади, звязані з насильною революцією та з диктатурою, є цілком противні тим основам, на яких збудований найсильніший у світі робітничий рух. Ясно, як сонце, що вразі приняття комуністичної партії або колиб між нею та робітничим рухом був утворений єдиний фронт, комуністи дістануть більше грошей зза кордону, щоб розширити свій успіх і піддержати сильний натиск на ряди трудової партії робітничих юній. Поступ британського робітництва і усіх британських соціялістів такими засобами не буде осягнений. Соціялізм і правдива демократія будуть здобуті тільки переконаними соціялістами і переконаними демократами... Виразна відмова екзекутиви трудової партії прийняти до себе комуністів є запорукою дальшого розвою і поступу британського соціялізму".

А. Осендовський.

ПЯНИЙ ТИГР

Мене вислали розслідити „чорний котел", себто кітлину між ріками Сучан і Тудаго, де є копальні вугля. В оселі, недалеко одної копальні я пізнав старого, веселого козака Коґутяка. В хвилях вільних від роботи я їздив з ним на полювання.

Коли інжинири копальні вчули, що моїм товаришем на полюваннях є Коґутяк, розсміялися. Один інжинир сказав:

— Коґутяк? Пяний тигр! Ліпшого товариша на полювання й пошукати собі годі. То добрий мисливий. Стріляє, як ніхто в цих сторонах. Знає кожду закутину нашої тайґи.

Я вже відходив, тож не мав часу спитати, чому той Коґутяк дістав таке чудне іменище „пяний тигр".

Разом з Коґутяком я зробив пару прогулок на бажанти. Таке, лиш стріляй і збирай, скоро мені навкучилося. Мене скортіло заполювати на дики, це нещастя кукурудзяних ланів.

На Сучані полювання на дики не конче безпечне, бо полювати треба в густих дубових кущах і високій траві, що сягає до рамен дорослого мужчини. В тій гущі дики обжираються жолуддям і букво. Пересиджують там цілі дні і ночами виходять на кукурудзяні поля, страшно руйнуючи їх.

Коґутяк розказував мені про пригоди мисливих, що полювали на дики. Ті пригоди не дуже були веселі, бо одному мисливому ранений одинець розпоров черево, другому клевяком віддер від кости цілу литку.

Я перебив потік його кривавих повістей питанням:

— Ліпше скажіть мені, чому вас звуть пяним тигром?

Козак усміхнувся, з легковаженням кивнувши головою.

— От пуста людська балаканина. Шкода розказувати.

— Шкода вам часу? — питаю. — Маєте яку іншу, пильнішу роботу?

— Е! — сказав голосом невдоволеним. — Трафиться раз якась смішна пригода і люди зараз причеплять якесь іменище. Воно прилипне і воно до смерти держиться чоловіка. Згодом люди його батьківське назвище забудуть.

— Якаж то була пригода? Мабуть не прикра, коли самі кажете, що смішна.

Коґутяк став розказувати.

— То було, пане так... До сучанських копалень приїхав губернатор з Владивостока. До залізничої стації до нас їхав кіньми. Мене вислали ескортувати його кінно. Коли ми приїхали на стацію, ґенерал на прощання дав мені золоту десять-рублівку. Хіба знаєте, що кождий порядний і здоровий козак, маючи в кишени десять рублів, мусить трохи погуляти. Я погуляв трохи на залізничій стації в буфеті.

— Рано сиджу на коні і їду домів, стежкою здовж залізничого тору. В моїй голові так дзвонило, такий був гук і ломіт, що я все думав про бій десь недалеко при участи артилерії. Я тоді був страшно пяний, страшно!

— Їду і киваюся на сідлі. Нараз кінь чогось сполошився і стрибнув у кущі. Я впав з сідла в мягеньку як перина траву і вснув на камінь. Було це вже давно по заході сонця, вже добре було смерклося. Коли я пробудився, сонце вже сходило. Підношу голову... Болить і тяжко, неначе би хто наповнив її оловом. Я хотів ще раз всну ти. Годі було! Стаю навколішки, роззираюся, щоби зрозуміти, де я. Нараз волосся на моїй голові наїжилося.

— На залізничім насипі стояв тигр і, вимахуючи хвостом, дивився на мене. Годі було гаятися. Беру кріс, що все ще був перевішений через рамя. Махнув ним до тигра, випалив і одним скоком сховався за корч.

— По хвилі вихилююся зза корча. На насипі тигр стоїть і дивиться в мою сторону... Щоби я не поцілив, мені трафилося хіба ще тоді, коли я був малим хлопчиною і що лиш вчився стріляти. Тепер я погадав собі, що то горівка стрясла моєю рукою. Я знов випалив і знов сховався за корч. Я знав, що тепер добре ціляв, та всетаки потерпав, що моє око ще заморочене горівкою.

Я аж по кількох минутах підвівся, та в ту же мить зараз назад присів за корчем. Тигр все ще стояв на насипі і глядів десь вниз. Я знов стріляв і знов сховався.

— Що буде, то буде, тепер сам вже не покажуся йому, — погадав я. — Буду лежати тут хоч би цілу годину. Як доконче напосівся на мене, то нехай прийде сюди... Може то характерник, якого не бере куля? Такі були між давними козаками, такі може тепер є між тиграми... Як прийде до мене, то привитаю його четвертою кулею і додам ножем!

Колиж я пригадав собі, що я пяний, та що через те може не лиш моє око не певне, а й рука може не конче добре заїде ножем, то я став бажати собі, щоби той тигр відійшов, бо мої пяні очі і ще більше пяна рука не дадуть собі з ним ради, не зроблять йому ніякої шкоди.

— Нехай їде до чорта, бо ще справді готов зїсти мене! — подумав я.

— Щоби тигрові навкучилося дожидати мене, я за тим кущах лежав майже годину. Висуваю зза куща обережно голову. На насипі тигра вже нема!

— Я ждав ще пару минут. Коли таки не показався, я вийшов з кущів і держачи кріс, готовий до стрілу, підходжу до залізничого тору.. Знаєте пане, що я побачив?

— Четвертого тигра! — кажу, сміючися.

— Три тигри на купі, вбиті моїми кулями! — відповів козак. — Три тигри! Самиця і два самці. Ось за те, пане звуть мене тигром, ще й пяним.

Шкіри я продав у Владивостоці за 600 рублів. Коли ґубернатор довідався про мою пригоду, прислав мені премію... 25 рублів. Я знов гуляв і був пяний, та на тигрів по пяному вже не попав. Зате сам став „пяним тигром". Пуста бабська балаканина. Все якісь насмішки і жарти...

Репортаж.

Редактор: Що значить ця замітка: „Репортаж півофіційний"?

Репортер: Пані Ґібсон не хотіла говорити, отже я одержав пояснення від її чоловіка.

Сила реклями.

— Пане директоре! Тішуся дуже, що у вашій донечці я знайшов свою будучу жінку.

— Не штука знайти! Даю чейже сто тисяч знахідного.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Нова розкладова спроба.

Українське громадянство мало нагоду вже втретє читати „Січовий Клич", новий часопис, що недавно зачав виходити. Треба зазначити, що нема українця, що не радів би, коли бачить, що наша преса росте, могутніє й поширює свої здорові кличі між найширші верстви української нації. Але з другої сторони нема свідомого, чесного й патріотичного українця, щоб йому не паленіло лице від сорому, коли тими новими часописами є такі, що замісць ширити здорові кличі й ідеї — ширять наклепи на таких громадських діячів, що вкладають свій труд і своє знання у громадське українське життя, що чесно служать рідній справі. А „Січовий Клич" повний таких наклепів. Що гірше. Він перший в Америці починає ширити між молоддю по анґлійськи ріжні закиди на найбільше заслужені орґанізації і їх провідників, що не є ніякими закидами, а наклепами. Річ ясна, що така робота може мати тільки один вислід: може знеохотити до народньої праці й ті, такі нечисленні гурти тут родженої молоді, що тепер працює і є віддана українській справі.

Ми знаємо, як наші вороги стараються розбити єдність української нації, представляючи в найгіршому світлі ті українські угрупування, що мають вплив і попертя найширших мас; як вони засівають недовіря до провідників тих уґруповань і поширюють ріжні сумніви щодо доцільности їх праці та розписуються про їхнє грошелюбство й марнотравство, щоб тільки ослабити жертвенність українського громадянства. Чиж те саме не роблять редактори й спомагачі „Січового Клича"? Є тільки одна ріжниця між зверхніми ворогами і гуртом, що купчиться коло „Січового Клича", а саме: наше громадянство знає, хто є ворог і йому не вірить; а редактори „Січового Клича" зачисляють себе навіть до 100% „націоналістів". Одначе яку працю дають вони українській справі? Що робить „Січовий Клич", як не розбиває української еміґрації на ще менші партійки, хоч наша еміґрація вже й так розбита на безчисленні ґрупи? І коли це діється? В той час, коли вже було слідно здоровий прояв цілої нашої еміґрації до обєднання, якого наглядним доказом були: Перший Конґрес Українських Націоналістів Америки, Державницька Маніфестація в Ню Йорку, в якій взяло участь звиш 500 національних товариств, та протестаційні віча проти Польщі в звязку з варшавським процесом, що були влаштовувані майже по всіх місцевостях Америки, де тільки живуть українці. Ще не встиг закріпитися дух обєднання, аж тут „Січовий Клич" починає розкладову роботу й заводить хаос у наше громадське життя.

А далі: чиж найбільшими ворогами не уважає „Січовий Клич" ті українські уґрупування в Америці та їх провідників, що найбільше вложили праці в розвій українського громадського життя, що далі продовжують свою корисну роботу і за це мають пошану й попертя найширших кругів еміґрації?

Чи є в „Січовому Кличі" статті, звернені проти наших дійсних ворогів, проти большевиків, проти ляхів та проти інших наших окупантів? Ні! Таких статтей там нема. Видно, поборювати наших ворогів не є ціллю „Січового Клича". Вони мають свою власну ціль, для якої вже навіть знайшли союзників. Ми вже читали в большевицьких „У. Вістях" та в „Народній Волі" признання для них. Як бачимо, свій свого скоро пізнає...

„Січовий Клич" старається ріжними наклепами і сплетнями засіяти сумніви в душах тих патріотів-українців, що стало допомагають визвольній боротьбі й іншим народнім ціллям. Та даремна їх праця! Не доконали цього наші зверхні вороги, хоч як цього бажали; не доконали наші червоні перевертні й радикали, не вдасться ця штука й нашим „патріотам" з „Січового Клича". Ми одно моглиб запитати: Скільки то ті „безчисленні" сотні Чорноморської Січи, з цілої Америки, Канади й „Далекого Сходу", про які вихваляється команда О. Ч. С., зложили чи зібрали жертв на визвольну боротьбу й на інші народні добрі цілі впродовж свого десять-літнього існування?... Чи багато хто читав про їхні датки в наших часописах? Я принайменше дуже, дуже рідко мав нагоду коли бачити, щоб чорноморці висилали гроші на народні цілі. Чи такі люди мають право говорити щонебудь про жертвеннітсь і кидати болотом на ті орґанізації й на тих людей, що цілий свій час і свою енерґію присвячують на це, щоб тільки помогти рідному краєві?

В третім числі „Січового Клича" поміщено знимку Степана Бандери між лайками і наклепами. Яка це страшна й непростима зневага для того заслуженого . революціонера, що перейшов тортури польських посіпак і суддів! — Як можна було між тими наклепами містити знимку Бандери, одного з найкращих провідників О. У. Н. на Західніх Українських Землях?

„Січовий Клич" видно має якусь у тім ціль і він виконує своє завдання. Та український загал уже добре свідомий, щоб не визнався на цій новій спробі розложити наше народнє життя в Америці.

Іван Попович.

ЗАПОВІТ.

Що це у вас за чортівський гармідер?

— Мої доньки грають на фортепяні, що його записала покійна тітка в заповіті.

— А не могли ви уневажнити заповіту?

ГОРОЖАНСТВО ТА ДЕПОРТАЦІЯ.

(Шеста стаття про натуралізацію та горожанство).

Іміґрантові часто відмовляють працю через те, що він чужинець. Основно це поважна некористь для чужинця в порівнянні до ситизена. Ніякого ситизена не можуть депортувати зі Злучених Держав, але чужинця можуть виселити з краю, якщо його присутність уважається противною інтересам суспільности.

Найвищий суд Злуч. Держав відносно депортації видав таке рішення: „Виключення або виселення чужинців, чи певну клясу тихже, абсолютно або на певних умовах, у часі війни чи миру, це дідичне та незмінне право кожної суверенної нації, необхідне для свого забезпечення, незалежности та добробуту".

Примірний чужинець не має причини побоюватись депортації. Більшість чужинців, депортованих зі Злучених Держав, це люди, котрі поповнили поважні злочини. Одначе часто буває, що негорожаннові грозить депортація, хоч він не допустився ніякого злочину та жив тут довгі роки.

Справа 52-літнього чужинця, котрий прожив у цім краю 35 років, послужить за картину в тому напрямку. Два роки тому цей чоловік поїхав на Різдвяні Свята до своїх кревних у Канаді. Зараз по повороті занедужав та опинився у стейтовій лічниці для умово хворих. Згідно з законом, поворот з візити до Канади це дата „останнього приїзду". Тому, що він стався тягаром громади до „пять років від дати останнього приїзду" та з причин, що існували перед приїздом, його тепер засудили на депортацію.

Таких випадків є багато. Чоловіків розлучують від жінок та дітей, розеднують родини через приписи закону, котрий наказує іміґраційним урядовцям, часто проти їх кращого осуду, депортувати „залежних від публичного вдержання". Цей закон тепер є обовязковий. Навіть президент Злучених Держав не може мішатися до справи.

Інший подібний випадок це справа іміґранта, котрий прожив у Злучених Державах одинацять років, а належав до комуністичної партії. Тому, що всі чужинці-комуністи підлягають депортації, його засудили на депортацію. Ця заборона проти чужинців комуністів колись відносилась до членів певних радикальних юній, мовляв, приналежних до третього, інтернаціоналу.

Конґрес може будьколи змінити приписи депортації. За одним проєктом, тепер на обрадах конґресу, мали би депортувати будькотрого чужинця за найменший крадіж, або за два переступства. Треба памятати, що деякі стейти вважають переступтсвом нарушення приписів про переїзд. Час від часу чуємо про домагання в конґресі депортувати безробітних чужинців, як теж тих, що одержують допомогу, або тих, котрі ширять політичну чи громадську теорію, вважану небезпечною. Кілька внесків у конґресі пропонують депортувати всіх чужинців зі Злучених Держав. Такі пропозиції явно противляться справедливості, здоровому розсудкові та найкращим інтересам краю, та мало хто думає, що над ними будуть поважно застановлятися.

Віримо, що американські традиції терпимости та справедливости будуть пошановані. Нема причини для примірного чужинця журитись можливою депортацією. Одначе треба мати на увазі, що чужинець таки не має тут запевнення. Щось може скоїтись та спричинити його депортацію. Можливість депортації зовсім ліквідується з хвилею набуття повного горожанства Злучених Держав.

ФЛІС.

НОВІ КНИЖКИ

Ing. Dr. EDUARD REICH: — **DIE TSCHECHOSLOWAKISCHE LANDWIRTSCHAFT. Berlin. Verlagsbuchhandlung P. Parey. 1935; in 4°, 312 З. Pr./13.20 RM.**

У своїй книзі шановний автор подрібно розглядає всі питання сільського господарства в Чехословаччині, починаючи від природніх та господарських умовин виробництва та кінчаючи даними щодо розвитку сільського господарства в Чехословаччині та вартости його продуктів виробництва у повоєннім періоді.

У відділі про природні господарські виробництва автор говорить відносно розділення в републиці земельної власности та подрібно торкається наслідків земельної реформи в країні.

Автор наводить далі дуже цікаві порівнюючі дані відносно цін на сільсько-господарські та промислові вироби. Він міркує далі відносно сільського населення, про хатне виробництво в сільському господарстві, про переселення та його значіння для сільського господарства та відносно робітничого питання в сільському господарстві. Автор зупиняється далі на приватних господарських орґанізаціях, що ведуть сільське господарство в ріжних системах виужиткування землі в Чехословацькій Републиці; подрібно трактує ріжні ростини, що їх культивується в сільському господарстві Чехословаччини; оцінює їх значіння та вказує шляхи для проведення бажаної політики для продукції окремих продуктів землі для будуччини. Автор міркує окремо щодо скотарства в сільсько-господарській промисловості. Він уважно досліджує дані, що дозволяють судити про існування чи відсутність конкуренції в сільськім господарстві між заходом та сходом републики, причому рішучо приходить до висновку, що ці дві частини републики не конкурують між собою в царині продукції та збуту, але майже в усіх галузях економічного життя взаємно доповнюють одна одну.

Спеціяльний розділ присвячує автор основам сільського господарства в Чехословаччині, між якими головне місце займає сільсько-господарська освіта. Це останнє питання автор виконав надзвичайно ретельно та майже з любовою. Слід відмітити, що наслідки, які осягнула Чехословаччина в царині сільсько-господарської освіти, дійсно заслугують на увагу: вони йдуть далеко попереду того, що можна ствердити в цій царині в інших високо культурних країнах. Автор підкреслює також поважні успіхи, що їх осягнула чехословацька сільсько-господарська кооперація; міркує відносно її великанської ролі в справі розвитку сільського господарства републики та наводить дані, що свідчать про швидкий зріст ріжних видів сільсько-господарської кооперації в Чехословаччині за час останніх 20 років.

Розглядана нами книга уявляє з себе трохи скорочену капітальну працю тогож автора, що була недавно видана чотирма мовами під загаловком: „ZAKLADY ORGANISACE ZEMEDELSTVI CESKOSLOVENSKE REPUBLIKY", PRAHA, 1934, S.800,90 Kc.

Одначе згадані скорочення не торкаються обсягу сутніх відділів книги, лиш уявляють із себе наслідок змагання сконцентрувати у німецькім виданню все найважніше для швидкої орієнтації та складення собі ясного поняття про предмет у найкоротшім термині.

Розглянена нами книга д-ра Райха заслугує на поважну увагу всіх тих, що цікавляться сільським господарством, якого розвиток зробив великі успіхи в Чехословаччині. Побажаємож щиро їй широкого розповсюднення.

Проф. С. Бородавський.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАША МОЛОДЬ — НАШЕ ЖИТТЯ.

Мама виїхала з синком Джаном і донечкою Мерою до ліса на пікнік. Коли Джан відбіг від мами в ліс, нагло надбіг великий бик і пришпилив Джана рогами до землі. Мері: „Мамо, мамо, Джана корова поколола. Мама: „Мері, знай, що це не корова, тільки бик, про якого говориться „він", а не „вона". Сідай тут, я тобі дам лекцію з зоольоґії".

Всякий зрозуміє, що в критичнім моменті, коли загрожене життя, треба ратувати життя, а не бавитися в дрібничковість. Нема часу на граматику і зоольоґію, коли життя зависло на рогах. Народнє життя української іміґрації зближається до критичного часу. Цвинтарі заповнюються, а лави народніх працівників ріднуть. Існування народніх інституцій, церков і орґанізацій загрожене, коли опорожнені місця не будуть виповнені новими молодими силами.

Ті молоді сили мусять бути вишколені з нашої доростаючої молоді. В розумінню конечности вишколення нашої молоді на народніх працівників, які мають переняти надбання довголітньої праці старших іміґрантів, основано в 1933 р. „Ліґу Української Молоді Північної Америки", яка відбуває свої конґреси кожного року в ціли вироблювання плянів праці на народній ниві. Нема часу бавитися в партійну чи релігійну дрібничковість, коли загрожене само життя.

Сьогорічний конґрес відбудеться в Філядельфії, Па.; в днях 5. 6. і 7. вересня в готелю „Сілвенія". Самозрозумілим обовязком родичів і провідників по місцях є зорґанізувати молодь і вислати на цей конґрес делеґатів, які після обміни думок і перебрання нових ідей будуть у кращій змозі працювати на місцях. По інформації писати до:

Miss Stephania Monasterska,
2347 Fairmount Ave., Phila., Pa.

В тім самім часі і в тім самім готелю відбудеться конґрес Т-ва Укр. Професіоналістів. По інформації писати до:

Mr. Roman I. Smook,
2006 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.

AC.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В місячнім звіті головного рекордового секретаря У. Н. С. за липень 1936, ч. 189 „Свободи", зайшла помилка, що отсим простується. **В рубриці: Члени приняті наново,** має бути:

В. 5. Олійник Проць.

Б. 9. Кормаш Микола, Кормаш Текля, Пелех Іван, Пелех Анна, Бобеляк Іван.

Головна канцелярія У.Н.С.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 18. серпня, в годині 7:30 вечір точно, в гали де звичайно. Приявність кождого члена є конечна, бо маємо важні справи до вирішення. Просимо тих членів, котрі звикли платити свої розмет поза зборами, або дітьми присилати на збори або до секр., памятати, що самі члени мають приходити на збори. Довгуючі члени мають конечно старатися вирівнати своїй овги цього місяця, або будуть суспендовані. Братська каса більше за нікого не буде висилати розмету. — Мих. Бінашевський, **пр.;** Т. Ґерула, кас.; А. Іванів, секр.

НА МАГНЕТНОМУ ОСТРОВІ.

Острів Борнгольм на Балтійському морі, що належить до Данії, є великий коло 3,000 квадратових миль, а має коло 40,000 населення. Це гористий острів, та гори ті тим цікаві, що складаються з магнетної руди, що відома на світовому ринку як найліпша залізна руда. Вивозять її головно до Швеції, де, змішана із шведською рудою, дає світової слави сталь, і до Данії, де служить для домашніх виробів. Цікаве, що на Борнгольмі знищиться з часом усякий компас. Магнетична голка під впливом залізної руди відхилюється від свого напряму на ріжні сторони, крутиться та тратить магнетизм.

Магнетичну руду добувають примітивно в копальнях і візками привозять до найближчої пристані. Відсіля везуть кораблями до головного міста Ренне, де забирають її посилкові фірми.

Головне місто Ренне має коло 11,000 населення. Найбільші будинки там це університет і арсенал. Борнгольм є вигідною стратегічною точкою проти Німеччини: загрожує всьому побережю від острова Ріген (Руяна) аж до польського кордону.

Крім міста Ренне острів не має значніших містечок або сіл. По всьому острові розсіяні хутори та церкви.

Перші поселенці прийшли на острів Борнгольм мабуть із Швеції ще в передісторичних часах, а в перших століттях пішли за тими першими поселенцями ще нові й нові. В 10-тому століттi, коли торговельні шляхи отворилися до Скандинавії та Росії зі сходу, добробут, острова став процвітати, бо цей острів був наче стацією по дорозі та схоронищем для морських розбишак. В 11-тому столітті, коли нарешті на острові закріпилося християнство, підупав добробут острова знову на довгий час наслідком сварів, які завели між собою єпископи, шведи, Любека, Ганза та Данія. Щойно як визвольник Борнгольму, Єнс Кофед після вбивства шведського намісника прогнав шведів із твердині Гамерсгуз із острова і Борнгольм вернувся до Данії, вернувся теж спокій, мир і добробут. Так є по сьогоднішній день.

На Борнгольмі є велитенські скелі-каменюки, що їх нанесли сюди ледняки ще в часах ледяної доби, є печери глибоко вриті у ґранітні скелі, скельні піраміди, цілі поля ріні. Велитенські могили говорять, що жили тут люди в камяній, бронзовій та залізній добі.

Задержалися тут давні народні звичаї. Так напр. на похорон запрошують кожного, хто є недалеко. У великій кімнаті стоять два столи: південний та північний. При південному сидять жінки, а народня жалібна ноша додає їм дуже святочного вигляду. Блюзи чорнісенькі, на шиї спеціяльно причіплена біла хусточка. Довгі спідниці є з білого полотна. На голові чепці, сильно засунені взад і прикрашені всякими цяцьками. Волосся зачесане взад, багато напудроване, при помочі товщу спереду уформоване в трикутник, якого кінчик доторкається насади носа. Мужчини також мають чорні блюзи та білі штани. Оба столи застелені чистенькими скатертями. На головному місці сидить священик і пригадує сумуючим молитву.

Потім кожний мастить собі хліб маслом і пє „сип'' (горівка: значить збанок горівки).Опісля їдять багато ріжних страв, бо, борнгольці відомі этого, що люблять добре зїсти.

При їдженню випивають багато горівки. Всі пють. Старі й молоді, пє жінка, що кормить дитину, а що не допе, дає немовлятку. Бачила таку сцену німецька подорожниця Вальда Кац, а коли звернула увагу на шкідливість алькоголю, підвівся височезний старець, із білим волоссям, і сказав: „Колиб мені були не давали горівки замолоду, я давно вже лежав би в гробі!''

Все життя на Борнгольмі йде віддавна утертими шляхами, якими жило багато поколінь. При ріжних торжествах сидять селяни довгими рядами, а священик на почесному місці.

Колиж бачимо, які вони поворотні при будові кораблів, коли бачимо, як уже змалечку вміють боротися з хуртовиною та вітром, коли бачимо їх холоднокровність і сміливість, можемо їх спокійно порівняти із старинними Вікінґами.

Борнгольці дуже гостинні. Кожного, навіть незнаного чужинця приймають щиро, коли не погордить простим нічлігом і „сирекалем'' (себто оседцем і кашею, вареною на молоці або пиві) і збанком горівки. Не приймуть ніякої заплати, хіба трохи тютюну або якусь дрібничку для дітей.

Із зовнішнього вигляду діляться громадяни Борнгольму на двояких: на півночі живуть великого росту люди, повільні та мускулярні, дуже похожі на шведів. Мають вони також, як і шведи, сині очі та ясне волосся. Це в більшості селяни.

На півдні острова живуть люди малі ростом, темних очей і волосся. Це головно моряки. Можна сказати напевно, що це тип словянський, хоч говорять мовою ґерман. Мова борнгольців узагалі дуже ріжниться від шведської, та данської мови. Поправді це самостійний діялект, а літературною мовою вважається данська мова.

На Борнгольмі не знають ніяких забав. Селяни скорочують собі час так, що взаїмно відвідуються і сумними або веселими торжествами. Зовсім відрізаний від світа є острів Борнгольм довгі місяці в зимі, коли лід не дозволяє причалити кораблям.

Малий хитрун.

Мама: Коли обмиєш собі лице, дам тобі цукорок, а як обмиєш собі за вухами, дістанеш два.

Синок: Мамуню, а можеб я цілий скупався?

—o—

Вуйко.

— Правда, вуйку, що ви нежонаті?

— Ні, синку!

— То, хтож вам каже, чого ви не повинні робити?

НАД ГРОБОМ.

Священик говорить над гробом прощальну промову.

— Всі знаєте, чому його несподівана смерть є незвичайно траґічна. Отже він лишив молоду, ледви 34-літню жінку...

На те відзивається молода вдовичка зпоза чорного серпанку:

— Перепрошую, 30-літню.

СИН ПИСЬМЕННИКА СТЕФАНИКА ЗАПИСАВСЯ ДО АЛБЕРТА КАЛЕДЖ.

До Алберта Каледж в Едмонтоні вписався недавно Юрко Стефаник, син письменника В. Стефаника зі Снятинщини, що перед кількома тижнями прибув до Канади з Західньої України. Ю. Стефаник це 25-літній, високого росту, дійсно „шість-стоповий'' юнак, що покінчив право у львівськім університеті. До Едмонтону прибув п. Стефаник 18. червня, спроваджений сюди своїм кревняком В. Мельничуком, секційним робітником. Замешкав він покищо в Алберта Каледж, де доучується анґлійської мови і де, як заявив репортерам анґлійських часописів, має перебути до літа 1937 р. У вересні 1937 задумує п. Стефаник записатись до албертійського університету і студіювати там канадійське право. П. Стефаник на питання анґлійських репортерів відповів їм доброю анґлійською мовою, що Канада, на його думку, то вільний край і він дуже вдоволений, що приїхав сюди та сподівається, що іміґраційні власти дозволять йому по скінченню студій в албертійськім університеті полишитись у Канаді й стати „новим канадійцем''. Запитаний дальше репортерами щодо політичного й економічного положення в Польщі, відповів він, що українцям поводиться там дуже зле. Як причину свого поселення в Едмонтоні подав п. Стефаник ту обставину, що за порадою і намовою його батька Василя Стефаника, котрий 10 літ був послом до австрійського парляменту, багато українців зі Снятинщини поселилися в околицях Едмонтону і тому він буде тут почуватися неначе між близькою ріднею. П. Стефаник оповідає, що УНДО стратило симпатії селянства на Західній Україні через заключення угоди з Поляками та є на дорозі до повної ліквідації. По дорозі до Канади п. Стефаник відвідав Лондон, який зробив на нього велике враження, як дійсна мати Злученого Королівства. З причини, що п. Стефаник належить до досвідчених спортовців та знає добре гру у копаний мяч, тутешні університетські спортові товариства сподіваються, що він стане їх діяльним членом.

Добра служниця.

Служниця на відхіднім просить паню виставити їй добре свідоцтво.

— Добре! — годиться пані і пише:

„Марина Сойка відходить не з власної, але моєї вини, бо я не маю більше здоровля тримати її в себе''.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукується МАРІЇ ДРОЗД з родини Войціх, яка має тепер около 45 літ. Вона виїхала з Карнеґі, Па., в 1915 році з малим синком Іваном. Муж Николай Дрозд, або Друс, Михайло або Николай, помер 14 січня 1933 р. Другий син Миколай Дрозд тепер перебуває в Карнеґі. Хто би про неї знав, або вона сама, нехай зголоситься, в справі полагодження маєтности по померщім Николаю Дрозд до: POTTER TITLE and TRUST COMPANY, Fourth Ave. and Grant St., Pittsburgh, Pa. 178,-

ГРІМ УДАРИВ У ВІДДІЛ ВОЯКІВ.

В Югославії, в пограничній місцевості Новосело, де останніми днями перейшла буря з громами, грім ударив у відділ війська, що маширувало. Провідник відділу, майор, згинув на місці. Багато вояків було поражених.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (82)

Зі всіх сторін збігалися довтікачів узброєні канібали. Одиноким місцем, через яке вони могли рятуватися, була таки брама. Одначе вони не могли її відчинити. З розпукою вони разураз напирали на неї, одначе вона не подавалася. Та мабуть страх перед смертю додав їм сили, бо в останнім моменті, натиснувши на неї з усіх сил, вони таки відчинили її.

Мов навіжені вони кинулися в отвір брами й подалися в сторону нетрів. Вони бігли скоро, як лиш могли нести їх ноги. За ними з такоюж скорістю гналися канібали. Це були перегони смерти. Та вирвавшися з більшої небезпеки, в якій вони перед хвилею були, тепер вони не тратили надії.

Білі хлопці і Буляля були зовсім переконані, що Тарзан помер. Вони чули, як людоїди раділи з причини його смерти. Одначе вістка про смерть Тарзана була тоді передчасна. Щойно тепер воно так виглядало, що Тарзанові таки направду приходить кінець. Скажений слон Ґудаг мав уже його в своїй власти.

В той час, як малпи верещали безпомічно, Ґудаг тримав цупко Тарзана у звоях своєї труби. Він гойдав ним то сюди, то туди, немов насолоджуючись безпомічністю свойого ворога. Кожної секунди він міг підняти його вгору й шпурнути ним на смерть об землю. Такий був усе кінець кожного сміливця, що переступив долину смерти.